

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ ETKİLİLİĞİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF TEACHERS' OPINIONS ON THE EFFECTIVENESS OF THE PRE- SCHOOL EDUCATION PROGRAM

İbrahim KUŞKAYA

Okul Müdürü, Milli Eğitim Bakanlığı, ibrahimkuskaya85@gmail.com, 0000-0002-2368-0067

Ahmet AKGÜN

Müdür Yardımcısı, Milli Eğitim Bakanlığı, ahmetakgun1453@gmail.com, 0000-0002-5623-483X

Murat ÖZTÜRK

Okul Müdürü, Milli Eğitim Bakanlığı, murat_ozturk0102@hotmail.com, 0000-0003-4895-3719

Ali ÇELİK

Müdür Yardımcısı, Milli Eğitim Bakanlığı, alicelik002@hotmail.com, 0000-0002-1842-1554

Emel ASLAN

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, emel.4431@gmail.com, 0000-0002-8296-9151

Ahmet SARP

Okul Müdürü, Milli Eğitim Bakanlığı, ahmetsarp8583@gmail.com, 0000-0002-6572-0645

ÖZET

Okul öncesi eğitim insan yaşamının temelini oluşturur. Bu dönemdeki yaşantılar bireylerin ileriki yaşantılarında önemli rol oynamaktadır. Bu dönemin sağlıklı bir şekilde geçirilmesi için iyi bir eğitime ihtiyaç vardır. Bu dönemde verilen eğitim çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen; onları ilköğretime hazırlayan bir eğitim sürecidir. Bu eğitim süreci okul öncesi eğitim programına göre yol almaktadır. Okul öncesi eğitim programının uygulanabilir nitelikte olması gerekir. Çünkü okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitiminin kaliteli olması uygulanan programın niteliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu çalışmada, 2012 yılında yayınlanan okul öncesi eğitim programının, farklı mekânlarda ne derecede uygulanabildiğini saptayarak; okul öncesi eğitim kurumlarının altyapısının geliştirilmesi konusundaki önlemlerin alınmasına ilişkin önerilerin geliştirilmesi ve programın uygulanması sürecinde öğretmen ve yönetici görüşlerinin belirlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu çalışma nitel ve betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılıp; Nitel veri toplama yöntemi olarak görüşme ve doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırmada programın uygulanabilirliği hakkında okul öncesi öğretmenler ile görüşme yapılmıştır. Aynı zamanda 14 anaokulunda incelemeler yapılarak programda yer alan öğrenme merkezlerindeki materyallerin yeterliliği gözlemlenerek kayıt altına alınmıştır. Çalışmada örneklem olarak da amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada sınıfların öğrenme merkezlerinin oluşması için yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Öğrenme merkezlerinde yer alan materyallerin büyük bir oranda materyallerin olmadığı sonucu çıkmıştır. Özel gereksinimli çocuklar için okul öncesi kurumlarının uygun olmadığı ortaya çıkmıştır. Okul Bahçesinin Etkinlikleri uygulamadaki yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Amaç ve Kazanımların Çocuklara Kazandırılabilir Yeterliliği ile ilgili soruda öğretmenlerin birçoğunun amaç ve kazanımları kazandırdığı sonucuna varılmıştır. Öğrenme merkezinde yer alan materyallerin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Eğitim Programı, Okul Öncesi Eğitim Programları, Okul Öncesi Eğitim Ortamı, Program Değerlendirme

ABSTRACT

Preschool education forms the basis of human life. The experiences in this period play an important role in the future lives of individuals. A good education is needed to pass this period in a healthy way. The education given in this period supports the physical, mental, emotional and social development of children; It is an educational process that prepares them for primary education. This education process proceeds according to the pre-school education program. The pre-school education program should be applicable. Because the quality of the education given in pre-school education institutions is directly related to the quality of the applied program. In this research, by determining the extent to which the pre-school education program published in 2012 can be applied in different places; It will contribute to the determination of the opinions of teachers and administrators in the process of developing proposals for the development of the infrastructure of pre-school education institutions and the implementation of the program. This study is a qualitative and descriptive research. In this study, qualitative research method was used; Interview and document review were used as qualitative data collection methods. In the research, interviews were made with preschool teachers about the applicability of the program. At the same time, examinations were made in 14 kindergartens, and the adequacy of the materials in the learning centers in the program was observed and recorded. Purposive sampling method was used as a sample in the study. In the study, it was concluded that the classrooms were not sufficient for the formation of learning centers. It was concluded that the materials in the learning centers were largely absent. It has been revealed that preschool institutions are not suitable for children with special needs. Activities of the School Garden have been found to be inadequate in practice. In the question about the Adequacy of Gaining the Objectives and Acquisitions in the Pre-School Education Program to Children, it was concluded that most of the teachers brought the goals and achievements. It has been concluded that the materials in the learning center are not sufficient.

Keywords: Pre-school Education, Curriculum, Pre-school Education Curriculums, Pre-school Educational Environment, Program Evaluation

1.GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, insan yaşamının temeli olan aynı zamanda çocuğun 0-6 yaşına kadar olan dönemi kapsayan bir eğitim sürecidir. Okul öncesi eğitim, çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş çocuğun bu özelliklerini yönetme, teşvik etme geliştirme gibi çok önemli görevi üstlenmiştir (Genç ve Senemoğlu, 2001; Senemoğlu, 1994).

Bilimsel bulgular, çocuğun kişilik özelliklerinin büyük bir bölümünün ilköğretim çağından önce geliştiğini göstermektedir. Türkiye’de okul öncesi eğitim, isteğe bağlı olarak, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş olan 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsamaktadır. Çocukları ana-babaya bağımlı olmaktan kurtaran, çocukların yaratıcılıklarının ortaya çıkmasına olanak sağlayan okul öncesi dönemde, çocukların bedensel, zihinsel ve toplumsal yönden gelişmeleri bir bütün olarak sağlanmaktadır. Ayrıca bu dönem, çocuğun anadilini geliştirdiği ve oyun yoluyla toplumsallaştığı dönem olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır (Gedikoğlu, 2005).

Okul öncesi eğitim, “0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların bedensel, zihinsel duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan, bir eğitim sürecidir” (Komisyon, 1993). Okul öncesi eğitimi, Doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar

olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcı olanaklarını sağlayan; onların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, bir eğitim sürecidir (Oğuzkan ve Oral, 1993). MEB, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu' nda okul öncesi eğitim; "isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar" (MEB, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu) ifadesiyle tanımlanmıştır. İfade edilen tanımların ortak özelliklerine bakıldığında şu sonuçla karşılaşılmaktadır: Çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gibi birçok gelişim alanına katkılar sağlayan bir eğitim sürecidir.

Mialaret (1977; akt. Aral, Kandır, Can ve Yaşar, 2000), okul öncesi eğitimin evrensel sayılabilecek amaçlarını toplumsal, eğitici ve gelişimsel amaçlar olmak üzere üç şekilde değerlendirmiştir. Okul öncesi eğitim çocuğun eğitim hayatının temelini oluşturur. Burada verilen eğitimin kalitesi çocuğun ileriki eğitim hayatında önemli yer teşkil etmektedir. Öte yandan yapılan araştırmalar göz önüne alındığında, okul öncesi dönemin çocuğun kişiliğinin en fazla şekillendiği dönem olduğu görülmektedir. Eğitim sistemimizin temelini oluşturan okul öncesi eğitim, çocuğun daha sonraki eğitim hayatını önemli ölçüde etkileyen bir süreçtir. Ayrıca zihinsel gelişimin büyük bir bölümü bu dönemde tamamlanmaktadır. Bu dönemdeki deneyimler bilişsel beceriler için belirleyicidir. Yapılan çalışmalar okul öncesi eğitim alan çocuklar ile okul öncesi eğitimi almayan çocuklar karşılaştırıldığında, okula devam eden çocukların okul başarısının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Yine aynı şekilde yapılan araştırmalarla, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının, yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlenmiştir (Oğuzkan ve Oral, 2003). Buradan anlaşılacağı üzere, bu dönemde çocukta oluşturulacak sağlıklı kişilik temelleri, onun ileriki yaşantısında başarılı bir birey olmasında önemli bir etkidir. Çocukların bu dönemdeki zihinsel, fiziksel, duygusal ve toplumsal açıdan gelişimleri, yaşamlarının her evresinde etkisini göstermektedir. "Okul öncesi dönemde kazanılması kolay olan davranışlar ileriki yıllarda değiştirilmesi zor olabilecek kalıcı kişilik özellikleri olarak ortaya çıkarmasına neden olur" (Oğuzkan ve Oral, 1993). "Eğitimin en önemli hedeflerinden biri, hatta en önemlisi bireyin içinde bulunduğu ortama uyum sağlamasıdır" (Komisyon, 1993).

MEB, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan okul öncesi eğitim programında (2012), okul öncesi eğitimin bazı temel ilkelerini aşağıdaki şekilde belirtmektedir:

1. Okul öncesi eğitim çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına ve bireysel farklılıklarına cevap verecek şekilde olmalıdır.
2. Okul öncesi eğitim çocuğun çeşitli gelişim alanlarını desteklemelidir. Bu gelişim alanları şunlardır: Psikomotor, sosyal ve duygusal, dil, özbakım becerileri ve bilişsel alan. Ayrıca okul öncesi eğitim çocuğu ilköğretime hazırlamalıdır.
3. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak, demokratik eğitim anlayışını ilke edinip uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
4. Okul öncesi eğitim etkinlikleri planlanırken çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Eğitim sürecinde bilinenden bilinmeyene doğru başlanmalı ve çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesine imkân sağlanmalıdır.
6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
7. Okul öncesi dönemde verilen eğitim çocukların birtakım duygu ve davranışlarını geliştirmelidir. Bu duygu ve davranışlardan bazıları şunlardır: Sevgi, işbirliği, sorumluluk, yardımlaşma, saygı, dayanışma, hoşgörü, paylaşma vb.
8. Eğitim, çocuğun kendine güven duymasını sağlamalı, onlara bağımsız hareket edebilmelerini kazandırmalıdır.

9. Bu dönemdeki çocuklar için oyun en iyi öğrenme yöntemidir. Uygulanan etkinliklerin oyun temelli olmasına özen gösterilir.

10. Çocuklarla iletişimde, onları küçük düşürücü şekilde davranışlardan kaçınılmalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.

11. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirilmesi için her türlü destek sağlanmalı, yardıma ihtiyaç duyduklarında gerekli destek sağlanmalıdır.

12. Çocukların kendi duygularının farkına varması ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.

13. Okul öncesi dönem çocuklarının hayal güçleri çok gelişmiştir. Bu nedenle çocukların hayal güçlerini geliştirici aktiviteler yapılmalıdır.

14. Programlar hazırlanırken çevresel faktörler dikkate alınmalıdır.

15. Okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmaları çok önemlidir. Bu yüzden etkinliklere çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.

16. Okul öncesi eğitim süreci ile rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.

17. Değerlendirme okul öncesi eğitim için önem teşkil etmektedir. Bu nedenle çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı belli aralıklarla değerlendirilmelidir (OÖEP, 2012).

Okul öncesi dönem, yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere, gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları yönünden farklı bir dönem olarak kabul edilmektedir. Eğitim sisteminin ilk basamağını, insan gelişiminin en önemli evresi olan okul öncesi dönem oluşturmaktadır. Çocukların zihinsel ve kişilik gelişiminin büyük ölçüde 0-6 yaş arasında tamamlandığı düşünüldüğünde, bu süre içerisinde kazanılan davranış biçimleri, çocuğun tüm yaşamını etkilemektedir. Bu davranış biçimlerini ortaya çıkarmanın yolu da planlı, iyi hazırlanmış bir eğitim programından geçmektedir.

Yenilenen okul öncesi eğitim programı hakkında bilgi sahibi olabilmek ve okul öncesi eğitim programlarını geliştirmek ancak değerlendirme ile mümkündür. Programların sürekli güncellenmesi ve geliştirilmesi gerektiği düşüncesiyle bu araştırmada, 2012 yılında yayımlanan ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında uygulamaya konulan yeni okul öncesi eğitim programının farklı mekânlarda ne derecede uygulanabildiği gözlem, öğretmen ve yönetici görüşlerine göre tespit edilerek hazırlanmıştır.

1.1. Amaç

Bu çalışma, 2013 yılında uygulanan okul öncesi eğitim programının etkililiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

- Okul öncesi eğitim sınıfı veya varsa oyun odasının, oyun etkinlikleri için yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Okul öncesi eğitim sınıflarında öğrenme merkezlerinin oluşması için yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Öğrenme merkezlerinde yer alan materyallerin yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Blok merkezlerinde bulunan materyallerin yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Kitap merkezlerinde bulunan materyallerin yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Müzik merkezlerinde bulunan materyallerin yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Sanat merkezlerinde bulunan materyallerin yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Fen merkezlerinde bulunan materyallerin yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Dramatik oyun merkezlerinde bulunan materyallerin yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Özel gereksinimli çocuklar için okulun alt yapısının yeterlilik düzeyi nasıldır?

- Okul bahçelerinin etkinlikleri uygulamadaki yeterlilik düzeyi nasıldır?
- Okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımların çocuklara kazandırılabilme yeterliliği ne düzeydedir?
- Aile eğitimi ve katılımı ne düzeyde sağlanabilmektedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden, durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma türü olarak tanımlanmaktadır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir veya birkaç durumu derinliğine araştırmasıdır. Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak, zengin ve birbirini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada programın uygulanabilirliği hakkında okul öncesi öğretmenler ile görüşme yapılmıştır. Aynı zamanda 14 anaokulunda incelemeler yapılarak, programda yer alan öğrenme merkezlerindeki materyallerin yeterliliği gözlemlenmiş ve kayıt altına alınmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 17 öğretmen katılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmacı, katılımcıların evreni temsil edebilmesi yönünde ön bilgiye sahip olduğu kabul edilir (Bailey, 1994). Araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerin demografik değişkenleri ile araştırma yapılan okul öncesi kurumların özellikleri Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Görüşmeye Katılanların Kişisel Bilgiler Dağılımı

	Değişkenler	Frekans (f)	Yüzdeler (%)
Cinsiyet	Kadın	12	70,59
	Erkek	5	29,41
	Toplam	17	100
Mesleki Kıdem	0-5 Yıl	5	29,42
	6-10 Yıl	8	47,06
	11-15 Yıl	2	11,76
	16 yıl ve daha fazlası	2	11,76
	Toplam	17	100
Eğitim Düzeyi	Lisans	16	94,12
	Yüksek Lisans	1	5,88
	Doktora	0	0
	Toplam	17	100
Okul Türü	Anaokulu	15	88,24
	Anasınıfı	2	11,76
	Uygulama Sınıfı	0	0
	Toplam	17	100

Tablo 1’de, görüşme yapılanlardan %70.59’u kadın %29.41’i ise erkek, öğretmenlerin mesleki kıdemleri incelendiğinde 0-5 yıl kıdemi olan öğretmenler % 29.42, 6-10 yıl kıdemi olanlar % 47.06, 11-15 yıl kıdemi olanlar % 11.76, 16 yıl ve daha fazla kıdemi olanlar ise %11.76’sını oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin eğitim düzeyine göre dağılımı incelendiğinde, öğretmenlerin sadece % 5.88’ yüksek lisans iken % 94.12 gibi çok büyük bir kısmı lisans mezunudur. Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre dağılımı incelendiğinde, %88.24’ü anaokulunda görev yapmakta iken % 11.76’sı ise anasınıfında görev yapmaktadır.

2.3. Verilerin Toplama Araçları

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak gerekli literatür taranmış ve görüşme soruları belirtke tablosuna göre hazırlanmıştır. Ayrıca alan uzmanı üç öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu yöntemi ile toplanmış, yazılı olarak kaydedilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacının önceden sormayı planladığı soruları içeren bir formdur. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitim bilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000). Ayrıca elektronik ortama aktarılan görüşme metni tekrar, görüşülen kişilere gönderilerek gerekli ilaveler veya kısaltmaların yapılması sağlandıktan sonra analiz aşamasına geçilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizde içerik analiz kullanılmıştır. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerine doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan en önemli tekniklerden biridir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramaların varlığını belirlemeye yönelik yapılıdır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Analiz sonucunda elde edilen veriler, daha önceden belirlenen, ana-kategoriler ve alt-kategoriler olarak kodlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Sınıfın veya oyun odasının, oyun etkinlikleri için yeterlilik durumlarına ilişkin bulgular

Oyun etkinlikleri için seçilecek mekân her şeyden önce güvenli olmalıdır. Çocuklara zarar verebilecek malzemelerin bulunmamasına özen gösterilmelidir. Mekân seçilecek oyunlar için uygun olmalıdır. Örneğin hareket alanı geniş olan oyunlarda mekânların geniş olması gerekir. Aşağıda uygulanan görüşme formu neticesinde alınan sonuçlar verilmiştir.

Tablo 2. Sınıfın veya Oyun Odasının, Oyun Etkinlikler İçin Yeterlilik Durumlarına İlişkin Bulgular

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f	%
Oyun İçin Fiziki Yeterlilik	Oyun etkinliği için uygun	8	47.06
	Sadece dinlendirici oyunlar oynanabiliyor	5	29.41
	Sadece kurallı oyunlar oynanabiliyor	1	5.88
	Oyun etkinliği için uygun değil	3	17.65

Tablo 2’de görüldüğü gibi anaokullarında bulunan sınıf veya oyun odalarının oyunlar için fiziki yeterliliğine baktığımızda yaklaşık yarısının uygun olmadığı veya sadece belli oyunlar için uygun olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bir okul öncesi öğretmeni sınıflarının oyunlar için fiziki yeterliliği konusunda şöyle ifade etmektedir:

“...sınıf alanımız çok geniş değildir. Sınıf içindeki masa, sandalye ve dolapların olması sınıf alanını daha da daralttığından hareketli oyunları oynamak pek mümkün değildir. Daha çok kurallı oyunlar oynanabilmektedir...” (Ö5)

Bir başka okul öncesi öğretmeni ise fiziki yeterlilik konusunda şunları söylemektedir:

“...sınıflarımızın ve oyun odalarımızın fiziki yeterliği yok, alan çok dar aynı anda 25 öğrenciyi kaldırmıyor. Daha çok küçük grup etkinlikleri için uygundur. Bireysel oynanabilen zekâ geliştirici, hareket alanı dar ve az öğrenci ile oynanabilen oyunlara yöneliktir...” (Ö9)

Tabloda tüm oyun çeşitleri için uygun olan sınıflar sadece % 18’ini oluşturuyor. Bu konuda bir okul öncesi öğretmeni şunları söylemektedir:

“...sınıflarımız ısındırıcı ve dinlendirici oyunlar oynamaya uygundur. Hava şartları uygun olduğu zamanlarda hareketli oyunlar ancak bahçede oynanabilmektedir...” (Ö10)

3.2. Sınıfların öğrenme merkezlerinin oluşması için yeterlilik durumlarına ilişkin bulgular

Okul Öncesi Eğitim Programına göre ideal bir sınıf için öğrenme merkezlerinin olması gerekir. Öğrenme merkezlerinin tam olabilmesi için sınıfın geniş olması gerekir. Aşağıda uygulanan görüşme formu neticesinde alınan sonuçlar verilmiştir.

Tablo 3. Sınıfların Öğrenme Merkezlerinin Oluşması İçin Yeterlilik Durumlarına İlişkin Bulgular

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f	%
Öğrenme Merkezleri İçin Fiziki Yeterlilik	Öğrenme merkezleri uygun	8	47.06
	Öğrenme merkezleri uygun değil	9	52.94

Tablo 3’te görüldüğü gibi anaokullarında bulunan sınıfların öğrenme merkezleri için fiziki yeterliliğine baktığımızda %52.94’ünde uygun olmadığı, sadece % 47.06’sının uygun olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda okul öncesi öğretmenleri şunları söylemektedirler:

“... bütün merkezler olduğu zaman oyun için yer kalmamaktadır...” (Ö1)

“...sınıf merkezleri uygulamak için uygundur. Fakat merkezleri dolap ile ayırmak yerine halı, bant veya şerit ile ayırmak daha uygundur. Tüm merkezlerin program kitabında belirtildiği gibi oluşması, çocukları gözlemlemek açısından sıkıntı yaratabilir...” (Ö4)

“...sınıf büyüklüğü yetersiz, öğrenme merkezleri ayrıldığında öğrenme merkezleri çok kısıtlanıyor...” (Ö9)

3.3. Öğrenme merkezlerinde yer alan materyallerin yeterlilik durumlarına ilişkin bulgular

Okul öncesi eğitiminde öğrenme merkezleri büyük öneme sahiptir. Bu öğrenme merkezlerinin amacına uygun kullanılabilmesi için materyallerin yeterli olması gerekir. Aşağıda uygulanan görüşme formu neticesinde öğrenme merkezlerinde yer alan materyallerin yeterlilik durumları verilmiştir.

Tablo 4. Öğrenme Merkezlerinde Yer Alan Materyallerin Yeterlilik Durumlarına İlişkin Bulgular

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f	%
Materyallerin Yeterliliği	Materyaller yeterli	2	11.76
	Materyaller yetersiz	15	88.24

Tablo 4'te görüldüğü gibi anaokullarında bulunan sınıfların öğrenme merkezlerindeki materyallerin yeterliliğine bakıldığında %88.24'ünde yeterli olmadığı, sadece % 11.76'sında yeterli olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu konuda okul öncesi öğretmenleri şunları söylemektedirler:

"...öğrenme merkezlerindeki materyaller oldukça azdır. Etkinlikler esnasında öğrenme merkezlerinin yeterince kullanılmaması eğitimin etkililiğini etkiliyor ve kalıcı bir öğrenme sağlanmıyor..."(Ö2)

"...materyal açısından içeriğe uygun değil. Belli başlı birkaç merkezde içeriğe uygun materyal bulunmaktadır..."(Ö8)

"...programda yer alan öğrenme merkezlerinin oluşması için gerekli materyal yoktur. Sınıfım materyal bakımından çok kötü bir durumdadır. Olan materyaller de çok eski ve geneli kullanılamaz haldedir..."(Ö11)

Bu konuda bir anaokulu idarecisi ise şunları söylemektedir:

"...öğrenme merkezlerinin oluşmasında önemli olan neyi, nerede, nasıl kullanılacağını bilmesidir. Merkezler günlük programa göre yer değiştirilebilir. Var olan merkezi bir süreliğine kaldırıp yerine yenisi yerleştirilebilir. Materyaller az bile olsa öğrencilerimizle birlikte etkinlikler yaparak istersek çoğaltabiliriz..."(4İ)

Bir öğretmen ise bu konuda şunları söylemektedir:

"...sınıflardaki materyaller eksik ama öğretmenler yaratıcılıklarını kullanarak öğrencilerle beraber merkezleri oluşturabilirler. Örneğin bir marakas yapıp müzik merkezine koyabilirler..."(MM1)

3.4. Özel gereksinimli çocuklar için okulun alt yapısının yeterlilik durumlarına ilişkin bulgular

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel gereksinimi olan çocuklar "özel eğitim" terimi altında Özel Eğitim: Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi olarak tanımlanmaktadır. Yine aynı şekilde özel gereksinimli birey terimi altında Özel Eğitim Gerektiren Birey: Çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarına göre beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak tanımlanmaktadır.

Okul öncesi eğitim programının temel özellikleri kısmında özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalara yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun için de okulun/sınıfın fiziki alt yapısının buna uygun olması gerekir.

Özel gereksinimli çocuklar diğer çocuklardan farklı olan çocuklardır. Dolayısıyla bu çocukların eğitim gördüğü çocuklar daha farklı olmalıdır. Bu çocukların eğitim göreceği sınıfların ihtiyaca cevap verecek şekilde olmaması, çocuğun engeline bağlı araç gereçlerin yeterli olmaması, eğitimin sağlıklı olmasını engellemektedir.

Tablo 5. Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Okulun Alt Yapısının Yeterlilik Durumları

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f	%
Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Fiziki Alt Yapının Yeterliliği	Fiziki alt yapı yeterli	2	11.76
	Fiziki alt yapı yetersiz	15	88.24

Tablo 5’te görüldüğü gibi anaokullarındaki fiziki yapının özel gereksinimli çocuklar için yeterliliğine bakıldığında %88.24’inde yeterli olmadığı, sadece %11.76’ında yeterli olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu konuda bir anaokulu idarecisi şunları söylemektedirler:

“...özel eğitime muhtaç çocuklar için okulun alt yapısı kesinlikle yetersiz. Fiziki alt yapı buna göre dizayn edilmeli daha sonra bu çocuklar için gerekirse kaynaştırma alt sınıfı ve bir özel eğitim öğretmeni olabilir...” (İ2)

Bir okul öncesi öğretmeni de bu konuda şunları söylemektedir:

“...bizim okulumuz normal çocuklar için bile uygun değilken bunu özel gereksinimli çocuklara uyarlamak çok zordur. Sınıfımda özel eğitime muhtaç çocuk yok ama olsa bile uygulanması imkânsızdır. Çünkü okulun fiziki yapısı çok uygun değildir. Dik merdivenler, engelli rampasının olmaması, lavaboların çok yüksek olması vb...” (Ö11)

3.5. Okul bahçesinin etkinlikleri uygulamadaki yeterlilik durumlarına ilişkin bulgular

Okul öncesi eğitim programının temel özelliklerinden bir tanesi programın oyun temelli olmasıdır. Oyunlar oynandığı yere göre açık hava oyunları ve salon/sınıf oyunları olarak iki bölüme ayrılmaktadır. Açık hava oyunlarının amacına uygun uygulanabilmesi için okul bahçelerinin büyük ve materyallerin yeterli miktarda olması gerekir.

Tablo 6. Okul Bahçesinin Etkinlikleri Uygulamadaki Yeterlilik Durumları

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f	%
Okul Bahçesinin Etkinlikleri Uygulamak İçin Yeterlilik Durumu	Okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için yeterli	10	58.83
	Okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için kısmen yeterli	4	23.53
	Okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için yetersiz	3	17.64

Tablo 6’da görüldüğü gibi anaokulu bahçelerinin etkinlikleri uygulamak için fiziki yeterliliğine baktığımızda %58.83’ünün okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için yeterli,

%23.53'ünün okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için kısmen yeterli olduğu ve %17.64'ünün de okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için yetersiz olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bir okul öncesi öğretmeni okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için yeterlilik durumu konusunda şöyle ifade etmektedir:

“...çocuklara özgürlük olanağı tanıdığı için ve büyük motor becerilerinin gelişimi için bahçede yapılan etkinliklerin çocuğa faydası olacaktır. Ayrıca çocukları doğal ortamlarda etkinlik yapmaları ilgilerini çekecek ve çocukların mutlu olmalarını sağlayacaktır. Ancak okulumuzda etkinlikler için bahçe çok uygun değildir. Sadece etrafı duvarlarla çevrili boş bir bahçe bulunmaktadır. Hiçbir materyal bulunmamaktadır...”(Ö11)

3.6. Okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımların çocuklara kazandırılabilme yeterliliğine ilişkin bulgular

Okul öncesi eğitimin amacına ulaşılabilmesi, programda yer alan amaç ve kazanımların(hedef davranışların) çocuklara kazandırılması ile mümkündür.

Tablo 7. Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Amaç ve Kazanımların Çocuklara Kazandırılabilme Yeterliliği

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f	%
Amaç ve Kazanımların Çocuklara Kazandırılabilme Yeterliliği	Amaç ve kazanımlar çocuklara kazandırılabilir	15	88.23
	Amaç ve kazanımlar çocuklara kazandırılmıyor	2	11.27

Tablo 7’de görüldüğü gibi okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımların çocuklara kazandırılabilme yeterliliğine baktığımızda %88.23’inin kazandırılabileceğini görmekteyiz. Bu konuda bir okul öncesi öğretmeni şunları ifade etmektedir:

“...amaç ve kazanımlar seçilen etkinlikler ve materyaller aracılığı ile çocuklara kazandırılmaya çalışılıyor. Bunların kazandırılmasında gezi-gözlem ve deneyler etkili bir paya sahiptir...”(Ö7)

Tabloya baktığımızda % 11.27’sinde amaç ve kazanımların kazandırılmayacağını sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu konuda bir okul öncesi öğretmeni şunları ifade etmektedir:

“...okul öncesi eğitim programındaki amaç ve kazanımlar tam olarak kazandırılmıyor. Bunun gerçekleşmesi için veli desteği ile çevre imkânları şart, okul tek başına yeterli değil...”(Ö9)

3.7. Aile eğitimi ve katılımına ilişkin bulgular

Aile eğitimi ve katılımı konusunda okul öncesi öğretmenleri genel olarak şunları belirttiler: Ev ziyaretleri, velilerin okula davet edilmesi, velilerin sınıf içi etkinliklere katılımının sağlanması. Aile eğitiminin önemi konusunda gerek okul öncesi öğretmeni, gerek okul idarecileri ve gerekse de görüşme yapılan bir öğretmen hem fikir oldukları yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıktı. Aile eğitimi konusunda yapılan görüşmelerde bir öğretmen şunları ifade etmektedir:

“...aile katılımı çok önemlidir. Ama aile katılımı yaptığımızda ona uygun mekânımız, toplantı salonumuz yok. Ayrıca aile eğitimi verecek uzman sıkıntısı da yaşamaktayız...”(İ2)

3.8. Programın uygulanması konusunda diğer görüşlere ilişkin bulgular

Programın uygulanması konusunda diğer görüşlere baktığımızda, genel olarak şunlar karşımıza çıkmaktadır: Programın güzel olduğu fakat fiziki alt yapı buna uygun olmadığı için uygulamada sıkıntılar yaşanabileceği, programın çocuk merkezli olması açısından etkili olduğu belirtilmektedir. Ayrıca katılımcılar; programlar hazırlanırken uygulayıcıların da görüşlerinin alınmasında yarar olduğu, hazırlandıktan sonra da uzmanlar tarafından uygulayıcılara iyi bir eğitim verilmesi gerektiğini belirttiler.

3.9. Öğrenme Merkezlerindeki Materyallerin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

3.9.1 Blok merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

Blok merkezindeki materyaller çocukların büyük-küçük kas gelişiminde, el-göz koordinasyonu gelişiminde, sosyal gelişimde önemli rol oynamaktadır. Bunun için blok merkezinde materyallerin yeterli olması gerekir.

Tablo 8. Blok merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı

A	Blok Merkezi	Yok		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Farklı Materyallerle (Ahşap, Köpük, Plastik, Kâğıt, Karton) Yapılmış Bloklar	0	0	7	50.0	5	35.7	2	14.3
2	Minyatür Hayvan Figürleri	6	42,9	5	35.7	3	21.4	0	0
3	İnsan Figürleri	7	50.0	5	35.7	2	14.3	0	0
4	Arabalar	1	7.1	8	57.1	4	28.6	1	7.1
5	Farklı Eğimlerdeki Rampalar	3	21.4	6	42.9	2	14.3	3	21.4
6	Yol-Sokak-Bina-Trafik İşaret Ve Levhaları	10	71.4	2	14.3	2	14.3	0	0
7	Legolar	0	0	3	21.4	7	50.0	4	28.6
8	Ev Figürleri	10	71.4	2	14.3	1	7.1	1	7.1
9	Farklı Renklerde Kâğıt Ve Kartonlar	0	0	0	0	11	78.6	3	21.4
10	Tekerlekler	9	64.3	2	14.3	2	14.3	1	7.1
11	Figür Ve Blokların İçine Konabileceği Kutu Ve Sepetler	0	0	2	14.3	7	50.0	5	35.7

Tablo 8’de, okul öncesi eğitim kurumlarının blok merkezlerindeki, farklı materyallerle (ahşap, köpük, plastik, kâğıt, karton) yapılmış bloklardan % 50.0’ı yetersiz iken sadece %14.3’ü yeterli olarak görülmüştür. Minyatür hayvan figürlerinden % 42.9’u yok iken ancak % 21.4’ü kısmen yeterlidir. İnsan figürlerinden % 50’si yok iken ancak % 14.3’ü kısmen yeterlidir. Oyuncak arabalardan % 7.1’i yok iken % 7.1’inde yeterlidir. Farklı eğimlerdeki rampaların % 21.4’ü yok iken % 21.4’ü yeterlidir. Yol-Sokak-Bina-Trafik İşaret Ve Levhaların % 71.4’ü yok iken sadece %14.3’ü kısmen yeterlidir. Legoların % 21.4’ü yetersiz iken sadece % 28.6’ı yeterlidir. Ev figürlerinin % 71.4’ü yok iken sadece %7.1’i yeterlidir. Farklı renklerde kâğıt ve kartonların %78.6’sı kısmen yeterli iken % 21.4’ü yeterlidir. Oyuncak tekerleklerin % 64.3’ünde yok iken sadece % 7.1’inde yeterlidir. Figür ve blokların içine konabileceği kutu ve sepetlerden % 14.3’ü yetersiz iken % 35.7’i yeterlidir.

3.9.2. Kitap merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

Kitap merkezindeki materyaller, çocukların dil gelişimleri, hayal güçleri, dinleme becerileri gibi birçok alandaki gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bunun için kitap merkezinde yer alan materyallerin tam olmasına dikkat edilmeli.

Tablo 9. Kitap merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı

B	Kitap Merkezi	Yok		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Çocukların ulaşabileceği yükseklikte kitaplık-raflar	0	0	1	7.1	8	57.1	5	35.7
2	Resimli kitaplar	0	0	6	42.9	7	50.0	1	7.1
3	Sandalye-koltuk, minderler, masa,	1	7.1	1	7.1	10	71.4	2	14.3
4	Farklı boyutlarda resimli kartlar	7	50.0	3	21.4	3	21.4	1	7.1
5	Yazılı materyaller, gazete, farklı temalara uygun olarak hazırlanmış afişler,	9	64.3	2	14.3	2	14.3	1	7.1
6	Boyama kitapları	7	50.0	4	28.6	2	14.3	1	7.1
7	Tekerleme, şiir kitapları, biyografiler ve kavram kitapları	7	50.0	5	35.7	2	14.3	0	0

Tablo 9’da, okul öncesi eğitim kurumlarının kitap merkezlerindeki, Çocukların ulaşabileceği yükseklikte kitaplık-raflardan % 7.1’i yetersiz iken % 35.7’ü yeterli olduğu görülmüştür. Resimli kitaplardan % 42.9’u yetersiz iken sadece % 7.1’i yeterlidir. Sandalye-koltuk, minderler, masalardan %7.1’i yok iken % 14.3’ü yeterlidir. Farklı boyutlarda resimli kartlardan % 50’inde yok iken sadece %7.1’i yeterlidir. Yazılı materyaller, gazete, farklı temalara uygun olarak hazırlanmış afişlerden % 64.3’ü yok iken sadece % 7.1’i yeterlidir. Boyama kitaplarından % 50’si yok sadece % 7.1’i yeterlidir. Tekerleme, şiir kitapları, biyografiler ve kavram kitapların % 50’si yok iken sadece % 14.3’ kısmen yeterlidir.

3.9.3. Müzik merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

Müzik merkezinde yer alan materyaller; sesleri ayırt etme, işitsel hafıza geliştirme becerileri gibi birçok alanda çocukların gelişimine katkı sunmaktadır. Müzik merkezindeki materyaller ne kadar fazla ise becerileri kazandırma oranı da o kadar fazla olur.

Tablo 10. Müzik merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı

C	Müzik Merkezi	Yok		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Ezgililer; Glockenspiel, Metalofon, Ksilofon	12	85.7	2	14.3	0	0	0	0
2	Ritim (Tartım) Çubuğu	5	35.7	7	50.0	2	14.3	0	0
3	Çelik Üçgen	5	35.7	7	50.0	2	14.3	0	0
4	Ziller	4	28.6	5	35.7	5	35.7	0	0
5	Davul	7	50.0	5	35.7	2	14.3	0	0
6	Tef	7	50.0	5	35.7	1	7.1	1	7.1
7	CD Çalar	2	14.3	3	21.4	6	42.9	3	21.4
8	Çocuk Şarkıları CD’leri	2	14.3	6	42.9	6	42.9	0	0

Tablo 10’da, okul öncesi eğitim kurumlarının Müzik merkezlerindeki, Ezgililer; Glockenspiel, Metalofon, Ksilofondan % 85.7’si yok iken % 14.3’ü yetersiz olarak görülmüştür. Ritim (Tartım) Çubuğunun % 35.7’si yok iken sadece % 14.3’ü kısmen yeterli olarak görülmüştür. Çelik Üçgenin % 35.7’si yok iken sadece % 14.3’ü kısmen yeterli olarak görülmüştür. Ziller % 28.6’sı yok iken sadece % 35.7’si kısmen yeterli olarak görülmüştür. Davulların % 50’si yok iken sadece % 14.3’ü kısmen yeterli olarak görülmüştür. Tefin % 50’si yok iken sadece % 7.1’ü yeterli olarak görülmüştür. CD Çaların % 14.3’si yok iken sadece % 21.4’ü yeterli olarak görülmüştür. Çocuk Şarkılar CD’lerin % 14.3’ü yok iken sadece % 42.9’u kısmen yeterli olarak görülmüştür.

3.9.4. Sanat merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

Sanat merkezinde çocuklar çevreleri ve kendileriyle ilgili algıları, duyguları ve düşüncelerini yansıtacakları ürünler yaratırlar. Küçük kas gelişimleri, bilişsel gelişimleri ve sosyal gelişimleri bu köşede yaptıkları etkinlikler sayesinde desteklenir. Bu köşede öğretmenin öncelikli rolleri, çocukların sanat köşesindeki malzemeleri kullanabilmeleri için gereken desteği göstermek, düşüncelerini sağlamak çocukların keşif duygularını güçlendirmektir. Bunun için bu merkezde yer alan materyallerin tam olması gerekir.

Tablo 11. Sanat merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı

D	Sanat Merkezi	Yok		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Pastel Boya, Kuru Boya, Sulu Boya	0	0	8	57.1	5	35.7	1	7.1
2	Beyaz Kâğıt,	0	0	0	0	6	42.9	8	57.1
3	Renkli Fon Kartonları	0	0	0	0	7	50.0	7	50.0
4	Rulo Kraft Kâğıtları	7	50.0	1	7.1	3	21.4	3	21.4
5	Panolar	0	0	1	7.1	9	64.3	4	28.6
6	Çeşitli Büyüklükte Karton Kutular	3	21.4	4	28.6	3	21.4	4	28.6
7	Her Türlü Kolaj (Kesme Yapıştırma) Malzemeleri	1	7.1	10	71.4	2	14.3	1	7.1
8	Değişik Renk Ve Desende Kâğıtlar	4	28.6	6	42.9	2	14.3	2	14.3
9	Yoğurma Materyali Olarak Oyun Hamurları	6	42.9	5	35.7	1	7.1	2	14.3
10	İpler, Düğmeler	8	57.1	4	28.6	1	7.1	1	7.1

Tablo 11’de, okul öncesi eğitim kurumlarının sanat merkezlerindeki, Pastel Boya, Kuru Boya, Sulu Boyalardan % 57,1’i yetersiz iken sadece % 7,1’i yeterli olarak görülmüştür. Beyaz Kâğıtların % 42,9’i kısmen yeterli iken % 57,1’i yeterli olarak görülmüştür. Renkli fon kartonlarının % 50’si kısmen yeterli iken % 50’si yeterli olarak görülmüştür. Rulo Kraft Kâğıtlarının % 50’si yok iken sadece % 21,4’ü yeterli olarak görülmüştür. Panoların % 7,1’i yetersiz iken % 28,6’sı yeterli olarak görülmüştür. Çeşitli büyüklükte karton kutuların % 21,4’ü kısmen yok iken sadece % 28,6’sı yeterli olarak görülmüştür. Her Türlü Kolaj (Kesme Yapıştırma) Malzemelerinin % 7,1’i yok iken sadece % 7,1’i yeterli olarak görülmüştür. Değişik Renk Ve Desende Kâğıtların % 28,6’sı yok iken sadece % 14,3’i yeterli olarak görülmüştür. Yoğurma Materyali Olarak Oyun Hamurlarının % 42,9’u yok iken sadece % 14,3’i yeterli olarak görülmüştür. İpler, Düğmelerin 57,1’i yok iken sadece % 7,1’i yeterli olarak görülmüştür.

3.9.5. Fen merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

Fen merkezi çocukların özgüveninin gelişimine yardımcı olur. Çocuklar fen merkezinde keşfetmeyi öğrenir. Olaylar arasında ilişki kurmayı öğrenir. Fen merkezindeki raflar çocukların erişebileceği yükseklikte olmalıdır (Kılınç, Özyürek, 2015).

Tablo 12. Fen merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı

E	Fen Merkezi	Yok		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Yazı Tahtası	3	21.4	1	7.1	8	57.1	2	14.3
2	Slayt Ve Slayt Makinesi	13	92.9	1	7.1	0	0	0	0
3	Büyüteç	11	78.6	0	0	3	21.4	0	0

4	Saat	1	7.1	1	7.1	7	50.0	5	35.7
5	Kuru Yapraklar	2	14.3	7	50.0	4	28.6	1	7.1
6	Bitkiler Ve Çimlendirme Kapları	5	35.7	4	28.6	5	35.7	0	0
7	Boncuklu Abaküs	5	35.7	6	42.9	3	21.4	0	0
8	Terazi	11	78.6	2	14.3	1	7.1	0	0
9	Kum, Kil, Toprak	6	42.9	6	42.9	2	14.3	0	0

Tablo 12’de, okul öncesi eğitim kurumlarının fen merkezlerindeki, yazı tahtası % 21,4’ü yok iken sadece % 14,3’ü yeterli olarak görülmüştür. Slâyt ve slâyt makinesinin % 92,9’ü yok iken % 7,1’i yetersiz olarak görülmüştür. Büyütecini % 78,6 ’sı yok iken sadece % 21,4’ü kısmen yeterli olarak görülmüştür. Saatin % 7,1’i yok iken sadece % 35,7 ’si yeterli olarak görülmüştür. Kuru yaprakların % 14,3’ü yok iken sadece % 7,1’i yeterli olarak görülmüştür. Bitkiler ve çimlendirme kapların % 35,7’si yok iken sadece % 35,7’si kısmen yeterli olarak görülmüştür. Boncuklu abaküslerin % 35,7’si yok iken sadece % 21,4’i kısmen yeterli olarak görülmüştür. Terazinin % 78,6’sı yok iken sadece % 7,1’i kısmen yeterli olarak görülmüştür. Kum, kil, toprağın % 42,9’u yok iken sadece % 14,3’i kısmen yeterli olarak görülmüştür.

3.9.6. Dramatik oyun merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin bulgular

Dramatik oyun merkezinde çocuklar, sebep-sonuç ilişkisi kurmayı, sosyalleşmeyi, problem çözmeyi, yaratıcılıklarını geliştirirken aynı zamanda da dil gelişimlerini geliştirirler. Bunun için program kitabında yer alan materyallerin eksiksiz olması gerekir.

Tablo 13. Dramatik oyun merkezlerinde bulunan materyallerinin yeterliliğine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı

		Yok		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli	
F	Dramatik Oyun Merkezlerinde	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Kukla Perdesi	1	7.1	2	14.3	7	50.0	4	28.6
2	Çeşitli Kuklalar (El Kuklası, İpli Kukla, Parmak Kuklası, Çomak Kukla Vb.)	1	7.1	8	57.1	4	28.6	1	7.1
3	Maskeler, Kostümler, Şapkalar, Şallar, Atkılar, Kurdeleler, Tüller	11	78.6	2	14.3	1	7.1	0	0
4	Minderler	0	0	4	28.6	7	50.0	3	21.4
5	Çeşitli Meslek Gruplarına Özgü Materyaller	0	0	4	28.6	7	50.0	3	21.4

Tablo 13’te, okul öncesi eğitim kurumlarının Dramatik merkezlerindeki, kukla perdesinin % 7,1’i yok iken % 28,6’sı yeterli olarak görülmüştür. Çeşitli kuklalar (el kuklası, ipli kukla, parmak kuklası, çomak kukla vb.) % 7,1’i yok iken % 7,1’i de yeterli olarak görülmüştür. Maskeler, Kostümler, Şapkalar, Şallar, Atkılar, Kurdeleler, Tüllerin % 78,6’sı yok iken sadece % 7,1’i kısmen yeterli olarak görülmüştür. Minderlerin % 28,6’sı yetersiz iken % 21,4’ü yeterli olarak görülmüştür. Çeşitli Meslek Gruplarına Özgü Materyallerin % 28,6’sı yetersiz iken % 21,4’ü yeterli olarak görülmüştür.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Araştırmada, katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler ve öğrenme merkezlerinin yeterliliğine ilişkin elde edilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Okul öncesi eğitim sınıfları veya oyun odalarının, oyunları uygulamak için fiziki yeterliliği ile ilgili olarak sınıfların yaklaşık yarısının uygun olduğu, diğerlerinin ise sadece belli oyunlar için uygun olduğu veya hiç uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim sınıfları veya oyun odalarının oyun etkinliği için uygun olmamasının en büyük sebebi eğitim alanlarının küçük olması ve sınıf mevcutlarının fazla olması gibi nedenleri sayılabilir.

Sınıfların öğrenme merkezleri için fiziki yeterliliğine bakıldığında yarısından fazlasının uygun olmadığı sonucuna varılmaktadır. Sınıfların m² olarak küçük olması bunun bir nedenidir. Diğer bir neden olarak da öğrenme merkezlerinin hepsinin olması durumunda çocuklar için oyun alanına yer kalmamasıdır.

Öğrenme Merkezlerinde yer alan materyallerin yeterlilik durumlarına bakıldığında 2/3 gibi çok büyük bir oranda materyallerin olmadığı sonucu çıkmıştır. Etkinlikler esnasında öğrenme merkezlerinin yeterince kullanılmaması eğitimin etkililiğini etkilenmekte ve kalıcı bir öğrenme sağlanmasına engel teşkil etmektedir.

Blok merkezinde yer alan materyallerden çok büyük bir kısmının yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Sadece farklı materyallerle (ahşap, köpük, plastik, kâğıt, karton) yapılmış bloklar, legolar, farklı renklerde kâğıt ve kartonlar, figür ve blokların içine konabileceği kutu ve sepetler gibi belli başlı materyallerden yaklaşık yarısının kısmen yeterli veya yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Kitap merkezinde yer alan materyallerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Sadece çocukların ulaşabileceği yükseklikte kitaplık, raflar, resimli kitaplar, sandalye-koltuk, minderler, masa gibi materyallerden yaklaşık yarısının kısmen yeterli veya yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Müzik merkezinde yer alan materyallerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Sadece CD Çaların yarısından fazlasında yeterli veya kısmen yeterli olduğu diğer hiçbir materyalin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sanat merkezinde yer alan materyaller diğer merkezlere oranla daha iyi olsa da tam anlamıyla yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Fen merkezinde yer alan materyallerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Sadece yazı tahtası ve saatin yaklaşık yarısında kısmen yeterli veya yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Dramatik oyun merkezinde yer alan materyallerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Materyallerin ancak yarısının kısmen yeterli veya yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anaokullarındaki fiziki yapının özel gereksinimli çocuklar için yeterliliğine bakıldığında, %88.24 gibi çok büyük bir oranın alt yapısının yeterli olmadığı sonucuna varılmaktadır. Okullarda dik merdivenler, engelli rampasının olmaması ya da dik olması, lavaboların özel eğitilmiş çocuklara uygun olmaması gibi nedenler yeterli olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Okul bahçesinin etkinlikleri uygulamak için alan olarak % 82 gibi bir oranla yeterli olduğu fakat bahçedeki materyallerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Amaç ve Kazanımların Çocuklara Kazandırılabilme Yeterliliği ile ilgili olarak birçoğunun amaç ve kazanımları kazandırdığı sonucuna varılmıştır.

Aile eğitimi ve katılımı konusunda okul öncesi öğretmenleri genel olarak ev ziyaretleri, velilerin okula davet edilmesi, velilerin sınıf içi etkinliklere katılımının sağlanması şeklinde olabileceği sonucuna varılmıştır. Aile eğitiminin önemi konusunda gerek okul öncesi öğretmeni, gerek okul yöneticileri ve gerekse de görüşme yapılan öğretmenlerin hem fikir oldukları yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıktı.

4.2. Tartışma

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarının materyal eksiklikleri olduğu gözlemlenmiştir. Bu konuda, Kandır (1991), Gazi Üniversitesi'nde hazırladığı “okul öncesi eğitim kurumlarında 4-6 yaş grubu eğitim programlarının hazırlanmasında öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler” isimli yüksek lisans tezinde, okul öncesi öğretmenlerinin materyal eksikliği olduğunda programı uygulamada güçlüklerle karşılaştıkları ortaya konmuştur.

Çaltık (2004), Gazi Üniversitesi'nde hazırladığı “Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okul öncesi eğitim programına ve programın kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, okullarda materyallerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ayrıca araştırmada okul öncesi eğitim sınıflarının etkinlikleri uygulamak için uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu konuda Çaltık (2004), Gazi Üniversitesi'nde hazırladığı “ Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okul öncesi eğitim programına ve programın kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, var olan okul öncesi eğitim binalarının standartlara uygun olmaması gibi güçlüklerle karşılaştıkları ortaya konmuştur.

Kubanç (2013), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisinde yayınladığı “Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumlarının incelenmesi” adlı makalesinde okul öncesi eğitim kurumlarının iç ve dış fiziki durumlarının standartlara ne derecede uygun olduğunu saptamaya çalışmıştır. Araştırmada, okul öncesi eğitim binaları tasarlanırken, büyük oranda ortak bir standarda göre yapılmadığı, özelliklerinin MEB standartlarına ve çeşitli araştırmalarda yer alan koşullara kısmen uyduğu, bu nedenle hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamaktan uzak olduğu ortaya koymuştur.

Uygulanan görüşme formu sonucunda öğrenci sayılarının fazla olmasının programın tam anlamıyla uygulanmasını engellediği sonucuna varılmıştır. Kandır (1991), Gazi Üniversitesi'nde hazırladığı “Okul öncesi Eğitim Kurumlarında 4-6 Yas Grubu Eğitim Programlarının Hazırlanmasında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Güçlükler” isimli yüksek lisans tezinde ve Çaltık (2004), Gazi Üniversitesi'nde hazırladığı “ Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okul öncesi eğitim programına ve programın kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde de bu sonuca ulaşılmıştır.

Bu araştırmada aile eğitim çalışmalarının önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Aydın (2010), Kafkas Üniversitesinde hazırladığı “ Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programına yönelik değerlendirmeleri” adlı yüksek lisans tezinde de bu sonuca varılmıştır.

Bu araştırmada hedef davranışların çocuklara kazandırıldığı sonucuna varılmıştır. Güler (2003), “4-5 ve 6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi” ismiyle Eğitim Araştırmaları Dergisinde yayınladığı makalede de bu sonuca varılmıştır.

4.3. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda Okul Öncesi Eğitim Programının etkili bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla şu öneriler geliştirilmiştir:

- Okul öncesi eğitim programında yer alan oyun etkinliğinin iyi bir şekilde yapılabilmesi için sınıfların geniş olması gerekir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda ise ayrı bir oyun odasının olmasına gereksinim vardır.

- Programın amacına uygun uygulanabilmesi için öğrenci sayılarının çok fazla olmaması gerekir. Özellikle küçük sınıflarda buna daha çok dikkat edilmesi gerekir.
- Okul öncesi eğitim programında yer alan ideal bir okul öncesi eğitim sınıfının olabilmesi için sınıfın büyük ve öğrenme merkezleri için ihtiyaç oranında dolapların olması gerekmektedir.
- Sınıflardaki öğrenme merkezlerinin tam anlamıyla kullanılabilmesi için okul öncesi eğitim programında yer alan öğrenme merkezlerinde yer alan materyallerin tam olması gerekmektedir.
- Araştırmamda sadece sanat merkezindeki materyallerin diğer merkezler göre iyi olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumda sadece sanat etkinlikleri tam anlamıyla amacına uygun yapılabilmektedir. Diğer etkinliklerinde amacına uygun yapılabilmesi için öğrenme merkezlerindeki materyallerin eskizsiz olması gerekir.
- Okul bahçelerinde etkinlikleri uygulamak için yeterli materyallerin olması gerekir.
- Yapılan okul öncesi eğitim kurumlarının özel gereksinimli çocuklar için uygun olması gerekmektedir.
- Okul öncesi eğitim öğretmenlerine özel eğitime muhtaç çocuklar için gerekli eğitimler verilmelidir.
- Okul Bahçelerinin geniş olması gerekmektedir.
- Okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımların uygulanabilir olması gerekmektedir. Uygulanamayan amaç ve kazanımların programlarda yer alması programın uygulanabilirliğini olumsuz etkilemektedir.
- Aile eğitim seminerleri için okul öncesi eğitim kurumlarında toplantı salonlarının olması gerekir.
- Okul öncesi eğitim programı çerçevesinde aile eğitim çalışmaları ile ilgili neler yapılabileceği konusunda öğretmenlere seminerler verilmesi gerekir.
- Okul öncesi eğitim programları hazırlanırken uygulayıcı görüşlerinin alınması gerekir. Programlar hazırlandıktan sonra da uzmanlar tarafından uygulayıcılara iyi bir eğitim verilmesi gerekir.

KAYNAKÇA

- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.C. (2000). Okul öncesi eğitimi ve anasınıfı programı. İstanbul: Nadir Kitap Bilişim ve Reklamcılık A.Ş.
- Aydın, A. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi programına yönelik değerlendirmeleri (Kars İli Örneği)*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods of social research*. New York: The Free Press.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E.K., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çaltık, İ. (2004). *Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okul öncesi eğitim programına ve programın kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gedikoglu, T. (2005). *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 66-80.
- Genç, Ş. ve Senemoğlu, N. (2001). *Okul öncesi eğitim modül 12 ilköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen el kitabı*. T.C. Meb Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, Ankara.
- Güler, D.S. (2003). 4-5 ve 6 yaş okul öncesi eğitim programlarının değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(13), 53-65.

- Kandır, A. (1991). *Okul öncesi eğitim kurumlarında 4-6 yaş grubu eğitim programlarının hazırlanmasında öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Komisyon. (1993). *14. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitimi Komisyonu Raporu*, İstanbul: YA-PA Yayınevi A.Ş.
- Kubaç, Y. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunun incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(31), 675-688.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *Çocuk gelişimi ve eğitimi, oyun etkinliği-1*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. *1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu*, <http://mevzuat.meb.gov.tr>, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 20.11.2022.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, *Milli Eğitim Şuraları*. <http://ttkb.meb.gov.tr>, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1993). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlilikleri kazandırır. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: SeçkinYayıncılık.